

ספר משלי - מבנה ומשמעות
נח חכם

מבנה הספר א.

1. פרקים א-ט: משלי שלמה בן דוד מלך ישראל
2. פרקים י-כב, טז: משלי שלמה
3. כב, יז - כד, כב: "הט אזנך ושמע דברי חכמים"
4. כד, כג - פס' לד: גם אלה לחכמים
5. פרקים כה-כט: גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה
6. ל, א - יד: דברי אגור בן יקה
7. ל, טו-לג: לעלוקה
8. לא, א - פס' ט: דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו
9. לא, י - סוף: אשת חיל

מכללת יעקב הרצוג
ימי עיון בתנ"ך
קיץ תשס"ז

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

שְׁבַח חֲכָמָה

כד 24

א	1	הַחֲכָמָה תְּהַלֵּל נַפְשָׁהּ	וּבְתוֹךְ עַמּוּהָ תִּתְפָּאֵר:
ב	2	בְּקִהְלֵה אֱלֹהִים תִּפְתַּח פִּיהָ	וּלְפִנֵּי צְבָאוֹ תִּשְׁתַּבַּח:
ג	3	אֲנָכִי מִפִּי עָלִיוֹן יֵצְאֵתִי	וּבְעֶרְפֶּל פְּסִיתִי אֶרְצֵן:
ד	4	אֲנָכִי בְּמַרְוֹמִים שָׁכַנְתִּי	וּכְסֵאִי בְּעַמּוּד עָנָן:
ה	5	חֹזֵג שָׁמַיִם הִקְפַּתִּי לְבָדִי	וּבְעֵמֶק תְּהוֹם הִתְהַלַּכְתִּי:
ו	6	בְּגִלְיֵי הַיָּם וּבְכָל הָאָרֶץ	וּבְכָל עַם וְגוֹי מְשַׁלְתִּי:
ז	7	בְּכָל אֱלֹהִים מְנוּחָה בְּקִשְׁתִּי	וּבְנַחֲלַת מִי אֲשָׁכֵן:
ח	8	אֲזוּ צַנְנִי יוֹצֵר הַכֶּלֶל	וְיוֹצְרֵי הַנֵּיחַ מְשַׁכְּנִי:
ט	9	וַיֹּאמֶר בְּיַעֲקֹב שָׁכְנִי	וּבִישְׂרָאֵל תִּירָשִׁי:
י	10	מֵעוֹלָם מֵרֹאשׁ בְּרָאֲנִי	וְעַד עוֹלָם לֹא אֶחְדָּל:
יא	11	בְּמִשְׁפַּן קָדַשׁ לִפְנֵי שָׁרְתִי	וּבְכֵן בְּצִיּוֹן הִתְיַצְבֹּתִי:
יב	12	בְּעִיר אַחֻזָּה כְּמוֹנֵי נַחְתִּי	וּבִירוּשָׁלַם מְמַשְׁלֹתִי:
יג	13	וְאֲשָׁרִישׁ בְּעַם נִכְבָּד	בְּהֶלֶק יְיָ נִחְלַתוֹ:
יד	14	כְּאֶרֶז הַתְּרוֹמְמֹתִי בְּלִבְנוֹן	וּכְבְּרוֹשׁ בְּהַרֵי הַרְמוֹן:
טו	15	כְּתָמָר הַתְּרוֹמְמֹתִי בְּעֵין גֹּדִי	וּכְשִׁתִּילֵי וָרֵד בִּירוּחוֹ:
טז	16	כְּנֹת רַעְנָן בְּשִׁפְלָה	וְהַתְּרוֹמְמֹתִי כְּעַרְמוֹן עָלֵי מָוִם:
טז	17	כְּקַנְמוֹן וְקִנְהַ בְּשֵׁם	וּכְמָר דְּרוֹר נִתְתִי רִית:
יז	18	כְּהַלְבֵּנָה וְשִׁחֲלַת וְנִמְרָה	וּכְלִבְנוֹת עֵשֶׂן בְּמִשְׁכָּן:

יט 16 אָנְכִי כָּאֵלֶּה שְׁלַחְתִּי עֲנֹפֵי וְעֲנֹפֵי עֲנֹפֵי כְּבוֹד וְחַן:

כ 17 אָנְכִי כְּגִפֶּן פּוֹרְחַת חַן וְנִצְנִי פְּרֵי הַדָּר וְהוֹד:

כא 19 קָרְבוּ אֵלַי הַמִּתְאַוִּים לִי וּמִתְבוֹאֲתֵי תִשְׁבְּעוּ:

כב 20 כִּי זָכְרִי מִדְּבַשׁ מִתּוֹק וְנִחְלָתִי מִצּוֹף דְּבַשׁ:

כג 21 אֹכְלֵי עוֹד יִרְעִבוּ וְשׁוֹתֵי עוֹד יִצְמָאוּ:

כד 22 שׁוֹמְעֵי לִי לֹא יִבוֹשׁ וּפּוֹעֲלֵי כִי לֹא יִשְׁחַתּוּ:

כה 23 כָּל אֵלֶּה סֵפֶר בְּרִית אֵל עֲלִיוֹן

וְתוֹרָה צִוָּה לָנוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה קִהַלְתָּ יַעֲקֹב:

כו 25 הַמְּלֵאָה כְּפִישׁוֹן חֲכָמָה וְכִחְדָּקָל בִּימֵי אָבִיב:

כז 26 הַמְּצִיפָה כְּפָרֶת תְּבוּנָה וְכִנְרֵדֵן בִּימֵי קָצִיר:

כח 27 הַמְּשַׁפֵּיעָה כִּיאוֹר מוֹסֵר וְכִגְיַחֹן בִּימֵי בָצִיר:

כט 28 לֹא כָלָה הִרְאִישׁוֹן לְדַעְתָּהּ וְכֵן הִאֲחֲרוֹן לֹא יִחְקַרְנָהּ:

ל 29 כִּי מִיָּם רַב שִׁבְלָה וְעֲצָתָהּ מִתְהוֹם רַבָּה:

לא 30 גַּם אָנְכִי כְּנִחַל מְנַהֵר וְכִאֲמַת מַיִם יִצְאֵתִי אֵל גֵּן:

לב 31 אָמַרְתִּי אֲשַׁקֶּה גִנִּי וְאֶרְוֶה עֲרוֹגָתִי:

לג 32 וְהִנֵּה הָיָה לִי הַנִּחַל לְנַהֵר וְנִהְרֵי הָיָה לָיִם:

לד 32 עוֹד מוֹסֵר כְּבִקֵּר אֶאִיר וְאֶזְרִיחֵנוּ עַד לְמִרְחֹק:

לה 33 עוֹד לָקַח כְּנִבּוֹאָה אֲשַׁפֵּךְ וְאֶשְׂאִירֵנוּ לְדוֹרוֹת עוֹלָם:

לו 34 רָאוּ כִי לֹא לְבַדִּי עָמַלְתִּי כִי לְכֹל מִבְּקִשְׁיָהּ:

2. השאלה קין גש' (כד-כז) זקין "הויטל חייק" מצויה

"הוראת אמני-אפת"	ספר משלי
"תן אזניך שמע מה שנאמר תן לבכך להבינם." בית 1, 3, 9-10:	1. כב: 17: "הט אזניך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתו."
"מועיל הוא לתיחם בלבך אסון הוא לזה הזונח אותם, תן שינוחו בתוך הקופסא של בטנך יהיו מנעול (?) בליבך כשסופות של דיבור תהיינה הם יהיו עוגן בלשונך." בית 1, 3, 11-16:	2. שם, 19-18: "כי נעים כי תשמרם בבטנך יכנו יחדו על שפתוך להיות בהי מבטחך הודעתך היום אף אתה."
"ראה לך את שלושים הבתים האלה." בית 30, 6, 27:	3. שם, 20: "הלא כתבתי לך שלשום (ק:שלישים) במועצות ודעת"
"לדעת לענות תשובה לדובר אותה ולהשיב הודעה לשולח אותו." מבוא, 1, 5-6:	4. שם, 21: "להודיעך קשט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך"
"הישמר מלשרוד את העני מלהיות חזק כלפי חלש הזרוע." בית 2, 4, 5-4:	5. שם, 23-22: "אל תגזל דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי הי יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש."
"אל תתחבר עם איש החמה (שממ) ואל תתקרב אליו כדי לדבר... אל תיתן שהוא ישליך את דיבורו כדי ללוצרך." בית 9, 11, 12:	6. שם, 25-24: "אל תתרע את בעל אף ואת איש חמות לא תבוא פן תאלף ארחו (ק: ארחו) ולקחת מוקש לנפשך."
"אל תסלק את אבן הגבול מגבולות השדה ואל תשחרר את מקום החבל אל תשתוקק לאמה של שדות אל תתקיף גבולות של אלמנה." בית 6, 7, 12-15:	7. שם, 27-26: "אל תחי בתקעי כף בערבים משאות אם אין לך לשלם למה יקה משכבך מתחתך."
"אשר לסופר המוכשר במשרתו ימצא עצמו ראוי (להיות) חצרן." בית 30, 27, 16-17:	8. כב: 28 // כג: 10: "אל תסג גבול עולם אשר עשו אבותיך."
"אל תאכל עוגות לפני שר ואל תשים את פיך לנסיך (או: בהתחלה) אם אתה שבע מלעיסה של עוול... הבט בכד שלפניך והנח שהוא יספק לך את צרכיך." בית 23, 23, 12-20:	9. כב: 29: "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשכים."
"אל תשב ללחום את מושלי בין תבין את אשר לפניך ושמת שכין בלעך אם בעל נפש אתה." בית 1-2: 10. ללחום את מושל — לסער עם אדם רם מעלה, על שולחנו.	10. כג: 1-2: "כי תשב ללחום את מושלי בין תבין את אשר לפניך ושמת שכין בלעך אם בעל נפש אתה."

<p>בית 7, 9, 14-15 : "אל תשאף (שאפ) לחפש את השפע וישגשו לך כל צרכיך. אם מושג לך עושר בחמס לא ילין עמך, הארץ תאור והוא איננו בביתך. רואים את מקומו ואיננו (שם). האדמה תפתח פיה הוא יכנס והיא בולעת הוא ירד שאולה. נעשה לו בור גדול כמידתו הוא מטביע את עצמו באסם נעשו לו כנפים כמו לאוזים והוא עף לשמים".</p>	<p>11. שם, :5-4 "אל תיגע להעשיר מבינתך חדל התעוץ (קרי: התעוץ) עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר ועיף (קרי: יעוף) השמים"</p>
<p>בית 11, 14, 5-8 : "אל תתאוה לרכוש עני ואל תרעב ללחמו. אשר לרכוש עני הוא סערה לגרון הוא עושה פצע לגרירת".</p>	<p>12. שם, :7-6 "אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו. כי כמו שערי בנפשו כן הוא אכל ושתה יאמר לך ולבו בל עמך"</p> <p>• רע עין - קמצן. • • שער - לפי המצרים: סער.</p>
<p>בית 11, 14, 17-18 : "מילוי הפה בלחם רב אתה בלעת אותו ותקיאנו כשאתה ריק מטובך".</p> <p>בית 21, 22, 11-12 : "אל תריק את בטנך להמון ואל תפגע במעמדך".</p>	<p>13. כג: 8 : פתך אכלת תקיאנה ושחת דברך הנעימים"</p> <p>14. שם, 9 : "באוני כסיל אל תדבר כי יבוז לשכל מליך"</p>
<p>ראה מס' 8</p>	<p>15. שם, :11-10 "אל תסג גבול עולם ובשדי יתומים אל תבא. כי גאלם חזק הוא יריב את ריבם אתך"</p>